

การบริหารจัดการเพื่อส่งเสริมการปกครองคณะสงฆ์ภาค 15
ตามแนวคิดการบริหารจัดการคณะสงฆ์

Administration of Sangha Administration Promotion of the Sangha Government Region
15 According to the Sangha Administration Concept

รุจิรา สง่าแสง และ ประณต นันทิยะกุล

Rujira Sa-ngasang and and Pranot Nantiyakul

หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย

Doctor of Philosophy Program in Public Administration, Eastern Asia University

บทคัดย่อ

การศึกษานี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) สภาพปัญหาของการบริหารจัดการเพื่อส่งเสริมการปกครองคณะสงฆ์ภาค 15 ตามแนวคิดการบริหารจัดการคณะสงฆ์ (2) ศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการเพื่อส่งเสริมการปกครองคณะสงฆ์ภาค 15 ตามแนวคิดการบริหารจัดการคณะสงฆ์ (3) ศึกษาปัจจัยสนับสนุนที่ทำให้แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการเพื่อส่งเสริมการปกครองคณะสงฆ์ภาค 15 ตามแนวคิดการบริหารจัดการคณะสงฆ์ประสบความสำเร็จระดับวิจัยของการศึกษานี้ ใช้รูปแบบการวิจัยแบบคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง และใช้การสนทนากลุ่มเฉพาะเป็นข้อมูลเสริมหรือสนับสนุน โดยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการเพื่อส่งเสริมการปกครองคณะสงฆ์ภาค 15 ตามแนวคิดการบริหารจัดการคณะสงฆ์ ที่เลือกแบบเฉพาะเจาะจงจากพระสังฆาธิการจำนวน 21 รูป วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีอุปนัยวิเคราะห์ และการพรรณนาความ และใช้การสนทนากลุ่มเฉพาะพระสังฆาธิการอีก 5 รูป เพื่อเป็นข้อมูลสนับสนุนอีกด้วย ผลการศึกษาพบว่า (1) สภาพปัญหาการบริหารจัดการที่สำคัญที่สุดคือการที่พระสังฆาธิการบางรูปไม่ได้อยู่ในพระธรรมวินัย (2) แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการที่สำคัญคือ คณะสงฆ์ภาค 15 ควรจัดให้มีการศึกษาอบรมพระสังฆาธิการให้ตั้งอยู่ในพระธรรมวินัยและนำไปปฏิบัติโดยเคร่งครัด และ (3) ปัจจัยที่มีส่วนสำคัญที่ทำให้แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการประสบความสำเร็จ แบ่งออกเป็นปัจจัยภายใน ได้แก่ การที่พระสังฆาธิการเป็นผู้นำที่ดี และมีความสามารถในการบริหารจัดการ และปัจจัยภายนอก ได้แก่ การที่หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องให้ความสนับสนุน และส่งเสริมการปกครองคณะสงฆ์ในทุกกิจกรรมการดำเนินงาน

คำสำคัญ: การบริหารจัดการ, การส่งเสริม, การปกครองคณะสงฆ์ภาค 15, การบริหารจัดการคณะสงฆ์

Abstract

The objectives of this research were to study (1) administrative problems of administration of Sangha administration promotion of the Sangha government region 15 according to the Sangha administration concept (2) development guidelines of administration of Sangha administration promotion of the Sangha government region 15 according to the Sangha administration concept, and (3) main factors of the success of the development guidelines of administration of Sangha administration promotion of the Sangha government region 15 according to the Sangha

administration concept. This study used qualitative research. The research instruments included structured in-depth interviews with Buddhist ecclesiastical official monks, 21 key informants, purposively sampled from those who had been involved in the administration of Sangha administration promotion of the Sangha government region 15 according to the Sangha administration concept, and which were supported by focus group discussion given to 5 Buddhist ecclesiastical official monks. Data analysis was adopted along with a descriptive analysis of data and a descriptive statistics of the components. The study results showed that (1) the major problem of administration was some Buddhist ecclesiastical official monks were not in the book (2) the development guidelines of administration were the Sangha government region 15 should train, discipline, and enforce strict compliance for the Buddhist ecclesiastical official monks, and (3) the main factors which included important parts of the success of the development guidelines were the performance of leadership and administration of the Buddhist ecclesiastical official monks as internal factors. And for the external factors, the government role is to encourage every activity of the Sangha order.

Keywords: administration, promotion, the Sangha government region 15, the Sangha administration concept

บทนำ

ในการปกครองคณะสงฆ์ทุกส่วนทุกชั้น เจ้าคณะพระสังฆาธิการจะต้องดำเนินการให้เป็นไปตามพระธรรมวินัย กฎหมาย กฎมหาเถรสมาคม ข้อบังคับหรือระเบียบมหาเถรสมาคมคำสั่งมหาเถรสมาคมและพระบัญชาสมเด็จพระสังฆราช ผู้มีหน้าที่เกี่ยวกับการทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาและอุปถัมภ์การดำเนินการของคณะสงฆ์เพื่อความเรียบร้อยดีงาม การจัดและดำเนินการศาสนศึกษาและศึกษาสงเคราะห์ การเผยแผ่พระพุทธศาสนา การสาธารณูปการ และการสาธารณะสงเคราะห์อันเกี่ยวกับการคณะสงฆ์ และการพระศาสนา ต้องมีความรู้ความเข้าใจกฎหมายว่าด้วยการคณะสงฆ์ กฎมหาเถรสมาคม ระเบียบและคำสั่งของมหาเถรสมาคม กฎหมาย กฎ ระเบียบและคำสั่งมหาเถรสมาคมที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน (กนก แสนประเสริฐ, 2549, หน้า 1) ฉะนั้นวัดจึงเป็นประตูเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างสงฆ์ด้วยกันและระหว่างสงฆ์กับชุมชนต่าง ๆ ความมีปฏิสัมพันธ์ของสงฆ์กับชุมชนทั่วไปต้องผ่านวัดที่อยู่กับชุมชนซึ่งถือว่าเป็นศูนย์กลางของชุมชนและทำหน้าที่ทั้งที่เกี่ยวข้องกับศาสนาเช่นสอนธรรมะและบทบาททางโลกเช่นโรงเรียนโรงพยาบาล เป็นต้น (พระมหาสุรศักดิ์ สุรสกโก, 2549, หน้า 2)

ทั้งนี้ ผู้วิจัยมีความสนใจศึกษาการบริหารจัดการเพื่อส่งเสริมการปกครองคณะสงฆ์ภาค 15 โดยนำกรอบ

ภารกิจของคณะสงฆ์มาใช้ในการบริหารจัดการพื้นที่คณะสงฆ์ภาค 15 ซึ่งครอบคลุม 4 จังหวัด คือ ราชบุรี เพชรบุรี สมุทรสงครามและประจวบคีรีขันธ์ แม้ว่าการบริหารงานของคณะสงฆ์ภาค 15 ในปัจจุบัน หากจะนำไปเปรียบเทียบกับภาคอื่น ๆ อาจจะนับว่าอยู่ในระดับที่ดีกว่าบางภาค แต่ผู้วิจัยต้องการศึกษาวิจัยการบริหารจัดการเพื่อส่งเสริมการปกครองคณะสงฆ์ภาค 15 ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการบริหารจัดการของพระสังฆาธิการในภาค 15 ให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น อีกทั้งในปัจจุบันงานกิจการคณะสงฆ์มีเพิ่มมากขึ้น ทำให้พระสังฆาธิการในภาค 15 จำต้องเร่งปรับตัวเพื่อทำงานเชิงรุกเพื่อให้เกิดการกระตุ้นงานคณะสงฆ์ให้มีประสิทธิภาพกว่าเดิม โดยเฉพาะพระสังฆาธิการผู้มีบทบาทในการปกครองอาจจะมีเวลาในการดูแลการบริหารได้ไม่ทั่วถึง ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงในการบริหารงานคณะสงฆ์ ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น การบริหารงานของพระสังฆาธิการในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 15 เพื่อความมั่นคงแห่งพระพุทธศาสนาเป็นเหตุผลที่ผู้วิจัยเลือกที่จะทำการวิจัยการบริหารจัดการเพื่อส่งเสริมการปกครองคณะสงฆ์ภาค 15 ทั้งนี้ ผู้วิจัยจึงมีความมุ่งมั่นที่จะศึกษาถึงความเป็นไปได้ในการหาแนวทางการบริหารจัดการเพื่อส่งเสริมการปกครองคณะสงฆ์ภาค 15 ตามแนวคิดการบริหารจัดการคณะสงฆ์โดยนำกรอบภารกิจของคณะสงฆ์มาใช้เป็นหลักในการบริหารจัดการ ทั้งนี้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการบริหาร

จัดการคณะสงฆ์ ภาค 15 เพื่อให้เกิดความมั่นคงต่อคณะสงฆ์ไทยและจะนำไปสู่ความมั่นคงของพระพุทธศาสนาสืบต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาของการบริหารจัดการเพื่อส่งเสริมการปกครองคณะสงฆ์ภาค 15 ตามแนวคิดการบริหารจัดการคณะสงฆ์
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการเพื่อส่งเสริมการปกครองคณะสงฆ์ภาค 15 ตามแนวคิดการบริหารจัดการคณะสงฆ์
3. เพื่อศึกษาปัจจัยสนับสนุนที่ทำให้แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการเพื่อส่งเสริมการปกครองคณะสงฆ์ภาค 15 ตามแนวคิดการบริหารจัดการคณะสงฆ์ประสบผลสำเร็จ

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1. แนวทางการบริหารจัดการเป็นการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการบริหารจัดการเพื่อส่งเสริมการปกครองคณะสงฆ์ภาค 15 ประกอบด้วย (1) แนวคิดเกี่ยวกับการบริหาร (2) ความหมายของการบริหารจัดการ (3) วิวัฒนาการของการบริหารและ (4) กระบวนการบริหารจัดการ

ธงชัย วงศ์ชัยสุวรรณ (2540, หน้า 24) กล่าวว่า การบริหารจัดการเป็นการบริหารภายใต้ความซับซ้อนของระบบข้อมูลข่าวสาร การบริหารจัดการให้ประสบผลสำเร็จมีปัจจัยที่สำคัญอยู่ 7 ด้าน ประกอบด้วย (1) การใช้เทคนิควิธีที่มีขอบเขตครอบคลุมวัตถุประสงค์ มีกลยุทธ์ และมีคุณภาพ (2) มีลักษณะเป็นกระบวนการแก้ปัญหา (3) การมีคณะผู้บริหารที่มีศักยภาพในการตัดสินใจสูง (4) การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการของผู้บริหารทุกคน (5) การนำผลจากการตัดสินใจมาใช้ประโยชน์ได้อย่างรวดเร็ว (6) การมีระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการที่เหมาะสม และ (7) มีการบริหารจัดการที่เหมาะสมในแต่ละสถานการณ์

2. การบริหารกิจการคณะสงฆ์ภาค 15 ประกอบด้วย (1) แนวคิดการบริหารกิจการคณะสงฆ์ (2) การบริหารกิจการ

คณะสงฆ์ด้านการปกครอง และ (3) โครงสร้างของอำนาจหน้าที่ของคณะสงฆ์ภาค 15

วิเชียร เส้นทอง (2556, บทคัดย่อ) งานวิจัยระดับปริญญาตรีบัณฑิต วิทยาลัยนวัตกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์ เรื่อง สัมฤทธิ์ผลในการบริหารจัดการคณะสงฆ์ไทยของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) สัมฤทธิ์ผลในการบริหารจัดการคณะสงฆ์ไทยของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ (2) ปัจจัยที่มีผลต่อสัมฤทธิ์ผลในการบริหารจัดการคณะสงฆ์ไทยฯ และ (3) เพื่อเสนอแนะให้มีการปรับปรุงปัจจัยที่ส่งผลต่อสัมฤทธิ์ผลในการบริหารจัดการคณะสงฆ์ไทยฯ ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

ผลการวิจัยพบว่า (1) สัมฤทธิ์ผลในการบริหารจัดการคณะสงฆ์ไทยของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติทั้ง 5 ด้านโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางอันดับที่มีระดับสัมฤทธิ์ผลของการบริหารจากมากไปน้อยได้แก่ (1.1) ด้านการศึกษาของคณะสงฆ์ (1.2) ด้านการปฏิบัติธรรม (1.3) ด้านการเผยแผ่ธรรม (1.4) ด้านการปกครองคณะสงฆ์ และ (1.5) ด้านการบูรณปฏิสังขรณ์วัดหรือศาสนสถาน (2) ปัจจัยที่มีผลต่อสัมฤทธิ์ผลในการบริหารจัดการคณะสงฆ์ไทยของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติประกอบด้วยด้านการมีแผนงานด้านการจัดการองค์กรและด้านการให้ความร่วมมือ (3) ถ้าจะทำให้สัมฤทธิ์ผลในการบริหารจัดการคณะสงฆ์ไทยของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติมีประสิทธิผลหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องให้ความสำคัญต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อสัมฤทธิ์ผลในการบริหารจัดการคณะสงฆ์ไทยประกอบด้วยด้านการมีแผนงานด้านการให้ความร่วมมือสำหรับด้านงบประมาณที่ไม่เพียงพอและทั่วถึงสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติควรขอความร่วมมือโดยการทำบันทึกข้อตกลงเพื่อความเข้าใจร่วมกันกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือองค์กรบริหารส่วนตำบลซึ่งอยู่ในอำนาจหน้าที่ของผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาประจำจังหวัด

3. ความเป็นมา โครงสร้าง และอำนาจหน้าที่ของคณะสงฆ์ ประกอบด้วย (1) รูปแบบการปกครองของคณะสงฆ์ พระครูปลัดกิตติวัฒน์ (255, หน้า 60-61) ได้อธิบายว่า พระสังฆาธิการเป็นนามบัญญัติตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราช

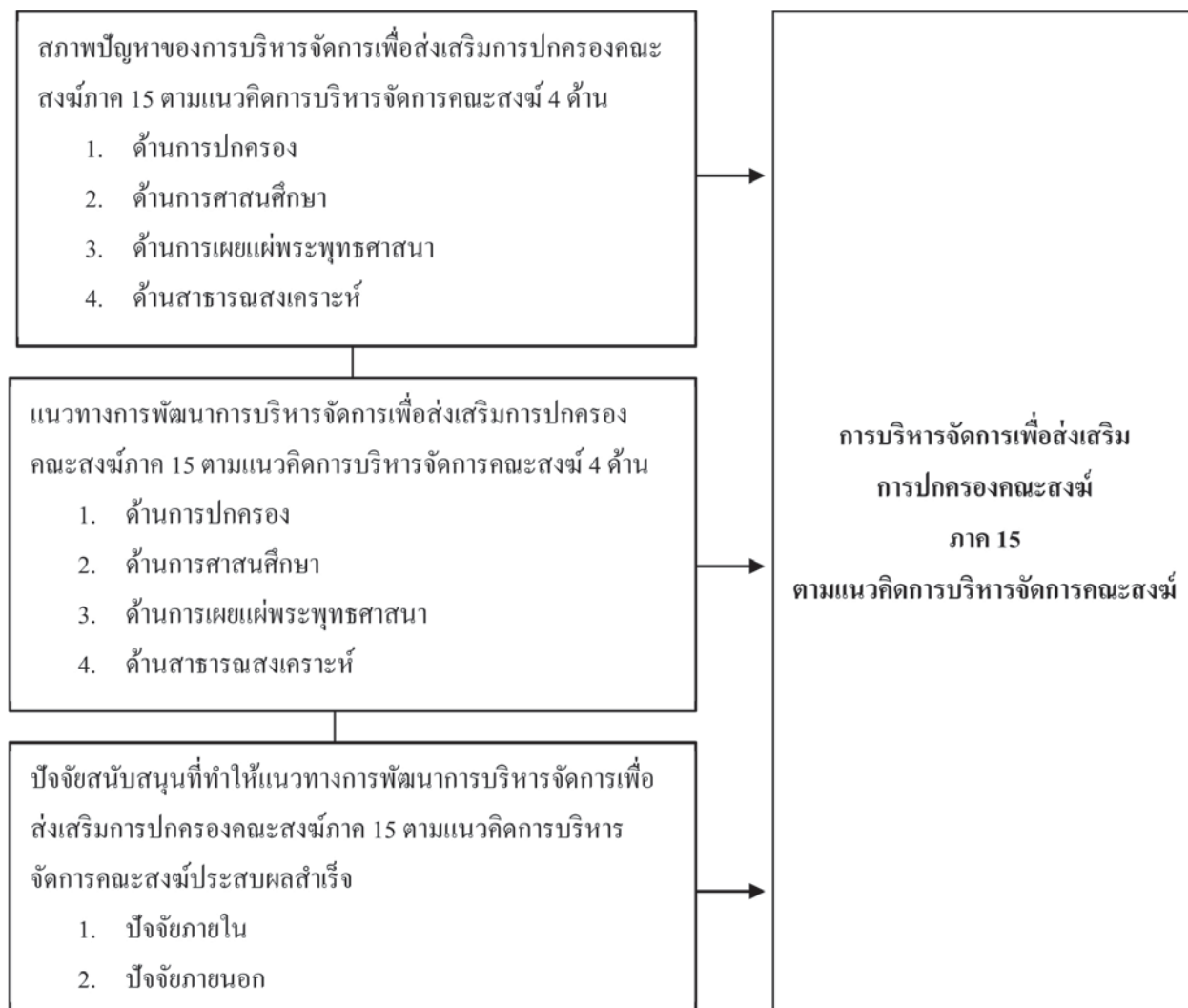
บัญญัติคณะสงฆ์(ฉบับที่2)พ.ศ.2535มีอำนาจหน้าที่ในการปกครองคณะสงฆ์ในเขตปกครองของตนคือบริหารการคณะสงฆ์และการพระศาสนาตามที่กำหนดใน 4 องค์การเดิมแต่ได้จัดเป็นองค์การซึ่งเป็นตัวองค์กรบริหารคงยึดเอาเฉพาะลักษณะงานในองค์การนั้น ๆ เปลี่ยนเรียกว่า “การ” กล่าวคือ

1. การรักษาความเรียบร้อยดีงาม (เดิมคืองานในองค์การปกครอง)
2. การศาสนศึกษา (เดิมคืองานในองค์การศึกษา)
3. การเผยแผ่พระพุทธศาสนา (เดิมคือ งานในองค์การเผยแผ่)
4. การสาธารณูปการและ
5. เพิ่มการศึกษาสงเคราะห์และการสาธารณสงเคราะห์เข้าพร้อมทั้งเอาการนิคมกรรม (เดิมคือการวินิจัยอธิกรณ์) รวมเข้าอยู่ในอำนาจหน้าที่เจ้าคณะชั้นนั้น ๆ เพื่อมิให้เกิดความถ่วงดุลแห่งอำนาจดังเช่น

กฎหมายฉบับเดิมเพื่อให้การปฏิบัติเป็นไปโดยถูกต้องสะดวกรวดเร็วและเป็นธรรมได้กำหนดให้มีรองเจ้าคณะเป็นผู้ช่วยเจ้าคณะในชั้นนั้น ๆ อีกส่วนหนึ่งแม้ในส่วนวัดก็ให้มีรองเจ้าอาวาสผู้ช่วยเจ้าอาวาสเพื่อเป็นผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดนั้น ๆ

สรุปได้ว่าพระสังฆาธิการเป็นพระภิกษุผู้ดำรงตำแหน่งปกครองคณะสงฆ์กฎหมายตราศรัทธาฉบับที่ 24 (พ.ศ. 2541) ว่าด้วยการแต่งตั้งถอดถอนพระสังฆาธิการโดยกำหนดตำแหน่งปกครองคณะสงฆ์ตามลำดับชั้นไว้ได้แก่ระดับเจ้าคณะใหญ่เจ้าคณะภาครองเจ้าคณะภาคเจ้าคณะจังหวัดรองเจ้าคณะจังหวัดเจ้าคณะอำเภอรองเจ้าคณะอำเภอเจ้าคณะตำบลรองเจ้าคณะตำบลเจ้าอาวาสรองเจ้าอาวาสและผู้ช่วยเจ้าอาวาสภิกษุผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าวมีอำนาจเต็มตามที่ตามกฎหมายคณะสงฆ์กฎหมายตราศรัทธาของมหาเถรสมาคมครอบคลุมงานทุกส่วนในเขตปกครองหรือในวัดในหมู่บ้านและในชุมชนโดยใช้หลักพระธรรมวินัยในพระพุทธศาสนา

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัยแนวทางการบริหารจัดการเพื่อส่งเสริมการปกครองคณะสงฆ์ภาค 15 ตามแนวคิดการบริหารจัดการคณะสงฆ์

วิธีดำเนินการวิจัย

ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้ให้ข้อมูลหลักโดยเลือกแบบเฉพาะเจาะจงจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการเพื่อส่งเสริมการปกครองคณะสงฆ์ภาค 15 ตามแนวคิดการบริหารจัดการคณะสงฆ์ โดยเป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการการปกครองคณะสงฆ์ดังนี้ (1) พระพรหมเวที (สุเทพ ผุสฺสธมฺโม) เจ้าคณะภาค 15 วัดพระปฐมเจดีย์ (2) พระครูวิทิศวัชรโรทัยเจ้าอาวาสวัดมฤคทายวัน (3) พระครู

วัชรสุวรรณธรร เจ้าคณะอำเภอเมืองเพชรบุรี (4) พระครูฉนวนวัชรภรณ์ (ห่วย จกุกวโร) เจ้าคณะอำเภอชะอำ วัดห้วยทรายใต้ (5) พระครูวิสิทธิ์วัชรธรรม เจ้าคณะตำบลวัดห้วยขวางจริง (6) พระครูปิยวัชรคุณเจ้าคณะอำเภอบ้านลาด วัดช่องม่วง (7) พระครูอาทรศิริรักษ์เจ้าคณะอำเภอปรามบุรี วัดเขาน้อย (8) พระครูวาปีวรคุณ (ปณณภาโร) เจ้าคณะอำเภอจอมบึงวัดวาปีสุทธาวาส (9) พระครูสุนนวัชรกิจเจ้าอาวาสวัดร่วมใจพัฒนา (10) พระครูสิริทัศนียคุณเจ้าคณะตำบลท่ายาง-ท่าคอย วัดท่าคอย (11) พระครูสุนทรทวชริกิจเจ้าอาวาสวัดหนองศาลา (12) พระครูวาปีวรธรรม เจ้าคณะตำบลหนองปลับ วัดห้วยไทรงาม

(13) พระอธิการอัมพร ยันตสีโล เจ้าอาวาสวัดหนองปรานพุก
(14) พระครูวัชรกิจจาทร (ผ่อน ญาณวุฒโธ) เจ้าคณะตำบล
หนองศาลา วัดสมุทราคม (บ้านท่า) (15) พระมหาสมนึก
จนทโชโตผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดวัดท่าคอย (16) พระมหาชัยพร
อิทธิโร เจ้าอาวาสวัดสระบัว (17) พระครูโสภาสากัญจนธรรม
(อุทัยจารุขโม) เจ้าอาวาสวัดสะพานชีเหล็ก (18) พระครู
อากรวัชรธรรมเจ้าอาวาสวัดไทรย้อย (19) พระครูพิเศษ
สรวิศ อาภากร เจ้าอาวาสวัดเขาไกรลาศ (20) พระครู
ปลัดนพพร (21) พระปลัดชัยวัฒน์ ชัยวัฒน์โนรวมจำนวน
ผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 21 รูป

นอกจากนั้นแล้วผู้วิจัยยังได้นำผลการศึกษาในส่วน
ที่เป็นประเด็นสำคัญมาทำการสนทนากลุ่มเฉพาะ เป็นการ
สนทนาของพระสงฆ์ผู้มีความรู้ความเข้าใจในด้านการ
บริหารจัดการการปกครองคณะสงฆ์ จำนวน 5 รูปเพื่อ
ให้ได้ข้อมูลมาเทียบเคียงหรือสนับสนุนการวิจัยจากการ
สัมภาษณ์เชิงลึกอีกด้วย โดยจัดให้มีการสนทนากลุ่มเฉพาะ
จำนวน 5 รูปประกอบด้วย (1) พระครูวินัยธรเอกชินวิโส, ดร.
(2) พระมหาสุพันธ์ สุมนุโท, ดร. (3) พระปลัดระพี
พุทธิสาร, ดร. (4) พระมหาคำพล คุณงกโร, ดร. (5) พระครู
วินัยธรเอก เตรวโร

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์
เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง และใช้การสนทนากลุ่มเฉพาะ
เป็นข้อมูลเสริมหรือสนับสนุน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การเก็บข้อมูลปฐมภูมิ เป็นข้อมูลที่รวบรวม
โดยเป็นการศึกษาเอกสารทางวิชาการ หนังสือ บทความ
วิทยานิพนธ์ ภาคนิพนธ์ งานวิจัยต่าง ๆ

2. การเก็บข้อมูลทุติยภูมิ เป็นข้อมูลที่ได้รวบรวม
จากแบบสัมภาษณ์เชิงลึกที่มีโครงสร้างโดยการสัมภาษณ์
เชิงลึกโดยกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน
ต่าง ๆ ดังกล่าวเป็นกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูล
ตามแนวทางของระเบียบวิธีวิจัยแบบเชิงคุณภาพ มีการ
เก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1) คัดเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักด้วยการขอคำแนะนำ

จากพระสังฆาธิการ เจ้าคณะภาค 15 แบบเฉพาะเจาะจง
(purposive sampling) จำนวน 21 รูป โดยครอบคลุมพื้นที่
การบริหารจัดการของคณะสงฆ์ภาค 15

2) นัดหมาย วัน / เวลา / และสถานที่กับผู้ให้
ข้อมูลหลักในการให้สัมภาษณ์

3) ดำเนินการสัมภาษณ์ตามวัน เวลา และ
สถานที่ที่กำหนดร่วมกัน ด้วยการสัมภาษณ์แบบตัวต่อตัว
(face to face interview)

4) นำข้อมูลที่ได้นำสรุป / วิเคราะห์ข้อมูล และ
นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลไปใช้ในการสนทนากลุ่มเฉพาะ
ตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพต่อไป

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์สภาพปัญหาของการบริหาร
จัดการเพื่อส่งเสริมการปกครองคณะสงฆ์ภาค 15 ตาม
แนวทางการบริหารจัดการคณะสงฆ์พบว่า ปัญหาของ
การบริหารจัดการเพื่อส่งเสริมการปกครองคณะสงฆ์ภาค
15 ตามแนวทางการบริหารจัดการคณะสงฆ์ คือ

ด้านการปกครอง (1) การประพฤติปฏิบัติของ
พระสังฆาธิการบางส่วนยังไม่ถูกต้องตามพระธรรมวินัย
(2) พระสังฆาธิการบางส่วนไม่ประพฤติและปฏิบัติตาม
นโยบายของคณะสงฆ์ภาค 15 (3) โครงสร้างการปกครอง
ของคณะสงฆ์ไม่ได้มีการปรับปรุงให้สอดคล้องกับสภาพ
ทางเศรษฐกิจและสังคมปัจจุบัน (4) พระสังฆาธิการขาด
ความรู้ความเข้าใจในด้านการปกครองและไม่ได้ให้ความสำคัญ
เท่าที่ควร (5) พระภิกษุสงฆ์ส่วนใหญ่อยู่ห่างไกลกัน
ทำให้ยากต่อการติดตามและตรวจสอบการประพฤติปฏิบัติ
และ (6) มีการแบ่งพรรค แบ่งพวก และมีการแสวงหา
ผลประโยชน์จากตำแหน่งหน้าที่

ด้านศาสนศึกษา (1) ขาดบุคคลกรผู้ที่มีความรู้
ความสามารถในการให้ความรู้ในเรื่องการศึกษาด้านต่าง ๆ
(2) จำนวนผู้ที่เข้ามาศึกษามีจำนวนลดลงและพระสงฆ์
หันไปศึกษาทางโลกมากขึ้นและ (3) ขาดงบประมาณในด้าน
ศาสนศึกษา

ด้านการเผยแผ่ศาสนา (1) ขาดผู้มีความรู้ ความ
สามารถในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา (2) ขาดงบประมาณ

ในการเผยแผ่ศาสนา (3) มีการตีความหลักการและแนวปฏิบัติในพระพุทธศาสนาแตกต่างกันออกไป (4) ทางราชการไม่ได้ให้ความสำคัญกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเท่าที่ควรและ (5) ขาดเทคโนโลยีสารสนเทศในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

ด้านการสาธารณสงเคราะห์ (1) วัดในเขตพื้นที่การปกครองบางวัดไม่เห็นความสำคัญในการสงเคราะห์ผู้ประสบปัญหาต่าง ๆ เท่าที่ควร (2) ขาดการร่วมมือกันไม่บูรณาการร่วมกัน (3) ขาดงบประมาณในด้านสาธารณสงเคราะห์ (4) วัดแต่ละวัดมีความแตกต่างกันในด้านศักยภาพและมีความแตกต่างกันในด้านงบประมาณในการบริหารจัดการและ (5) การช่วยเหลือมุ่งแต่การรับบริจาค

2. ผลการวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการเพื่อส่งเสริมการปกครองคณะสงฆ์ภาค 15 ตามแนวคิดการบริหารจัดการคณะสงฆ์พบว่า แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการเพื่อส่งเสริมการปกครองคณะสงฆ์ภาค 15 ตามแนวคิดการบริหารจัดการคณะสงฆ์ประกอบด้วย

ด้านการปกครอง (1) คณะสงฆ์ภาค 15 ควรจัดให้มีการศึกษาอบรมพระสังฆาธิการให้เข้าใจในพระธรรมวินัยอย่างลึกซึ้งและถ่องแท้เพื่อนำไปสู่การประพฤติปฏิบัติที่ถูกต้องอย่างเคร่งครัด (2) คณะสงฆ์ภาค 15 ควรกำกับและควบคุมและติดตามดูแลให้พระสังฆาธิการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามนโยบายที่ได้กำหนดไว้ (3) คณะสงฆ์ภาค 15 ควรปรับปรุงโครงสร้างการปกครองให้มีความทันสมัยและสอดคล้องกับสภาพการณ์ปัจจุบันในการเอื้ออำนวยให้การบริหารจัดการทำได้ง่ายและมีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น (4) คณะสงฆ์ภาค 15 ควรจัดอบรมให้ความรู้ในการบริหารจัดการและการปกครองแก่พระสังฆาธิการอยู่เป็นประจำ (5) คณะสงฆ์ภาค 15 ควรกระจายอำนาจในการติดตาม ตรวจสอบไปตามลำดับขั้นเพื่อให้สามารถดูแลได้อย่างทั่วถึงและ (6) คณะสงฆ์ภาค 15 ควรมีการกำหนดระเบียบและวิธีปฏิบัติในการบริหารจัดการ และบทลงโทษที่ชัดเจนตามหลักคุณธรรม

ด้านศาสนศึกษา (1) คณะสงฆ์ภาค 15 ควรส่งเสริมให้พระสังฆาธิการได้มีโอกาสได้รับการศึกษาและ/หรืออบรมเพิ่มเติมให้มีความรู้และความสามารถในการด้าน

ศาสนศึกษาและในด้านต่าง ๆ อย่างทั่วถึงเพื่อให้มีความรู้และความสามารถเพียงพอในการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามนโยบาย (2) คณะสงฆ์ภาค 15 ควรมีกฎเกณฑ์ระเบียบและวิธีปฏิบัติในด้านศาสนศึกษาให้ชัดเจนในการกำหนดเป็นคุณสมบัติของพระสังฆาธิการและ (3) คณะสงฆ์ภาค 15 ควรให้การสนับสนุนงบประมาณในด้านศาสนศึกษาอย่างเพียงพอและเหมาะสม

ด้านการเผยแผ่ศาสนา (1) คณะสงฆ์ภาค 15 ควรส่งเสริมให้พระสงฆ์ในภาค 15 ได้มีโอกาสได้รับการศึกษาและ/หรืออบรมเพิ่มเติมให้มีความรู้และความสามารถในการเผยแผ่ศาสนา รวมทั้งกำหนดให้เป็นภารกิจที่สำคัญที่ต้องปฏิบัติ (2) คณะสงฆ์ภาค 15 ควรให้การสนับสนุนงบประมาณในการเผยแผ่ศาสนาอย่างเพียงพอและเหมาะสม (3) คณะสงฆ์ภาค 15 ควรจัดให้มีการศึกษาและ/หรืออบรมให้มีความเข้าใจในหลักการที่เป็นไปตามทิศทางเดียวกัน (4) ภาครัฐโดยเฉพาะอย่างยิ่งกรมการศาสนาและสำนักพระพุทธศาสนาควรให้การสนับสนุนและส่งเสริมในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั้งในด้านบุคลากร วัสดุอุปกรณ์และงบประมาณและ (5) คณะสงฆ์ภาค 15 ควรส่งเสริมให้วัดมีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและมีการสนับสนุนให้วัดได้มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในทุกช่องทาง ด้านสาธารณสงเคราะห์ (1) คณะสงฆ์ภาค 15 ควรกำหนดเป็นนโยบายที่สำคัญในการให้วัดถือปฏิบัติด้านการสงเคราะห์ให้กับผู้ประสบปัญหาในด้านต่าง ๆ อย่างชัดเจน (2) คณะสงฆ์ภาค 15 ควรสนับสนุนให้วัดในเขตปกครองสนับสนุนและช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการดำเนินงานด้านสาธารณสงเคราะห์ (3) คณะสงฆ์ภาค 15 ควรให้การสนับสนุนงบประมาณในการเผยแผ่ศาสนาอย่างเพียงพอและเหมาะสม (4) คณะสงฆ์ภาค 15 ควรสนับสนุนให้วัดในเขตปกครองสนับสนุนและช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการดำเนินงานด้านสาธารณสงเคราะห์ตามขีดความสามารถในด้านประสิทธิภาพและงบประมาณของแต่ละวัดและ (5) คณะสงฆ์ภาค 15 ควรมีนโยบายที่ชัดเจนในการมุ่งเน้นด้านสาธารณสงเคราะห์โดยไม่มุ่งเน้นด้านการรับบริจาคเพื่อให้วัดเป็นที่พึ่งของคนได้ทุกระดับ

3. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยสนับสนุนที่ทำให้แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการเพื่อส่งเสริมการปกครองคณะสงฆ์ภาค 15 ตามแนวคิดการบริหารจัดการคณะสงฆ์ประสบผลสำเร็จ พบว่าปัจจัยสนับสนุนแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการเพื่อส่งเสริมการปกครองคณะสงฆ์ภาค 15ตามแนวคิดการบริหารจัดการคณะสงฆ์ให้ประสบผลสำเร็จ ประกอบด้วย

ปัจจัยภายใน (1) การที่พระสังฆาธิการเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ เป็นผู้นำที่ดี และมีความรู้ในพระธรรมวินัยอย่างลึกซึ้งและถูกต้อง รวมถึงมีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการตามแนวคิดการบริหารจัดการคณะสงฆ์ 4 ด้าน เป็นอย่างดีและมีประสิทธิภาพ (2) การที่พระสงฆ์ในสังกัดของพระสังฆาธิการมีความรู้ในพระธรรมวินัย และมีความรู้ในการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามลักษณะการปกครองภายใต้พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2535

ปัจจัยภายนอก (1) การที่หน่วยงานของรัฐให้การสนับสนุนการดำเนินงานกิจกรรมทางด้านการศาสนาในทุกกิจกรรม การดำเนินงานทั้งในด้านการสนับสนุนการพัฒนาความรู้ ความสามารถ และการให้ความสนับสนุนในด้านงบประมาณของกิจกรรมการดำเนินงาน (2) การที่พุทธศาสนิกชนทุกหมู่เหล่าให้ความสนใจและสนับสนุนกิจกรรมการดำเนินงานของวัดในทุก ๆ ด้านเพื่อกิจการทางพุทธศาสนา โดยยึดพระธรรมเป็นหลักในการครองตน ครองเรือน และการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจการของชุมชน และสังคม

การอภิปรายผล

1. ผลการวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการเพื่อส่งเสริมการบริหารจัดการเพื่อส่งเสริมการปกครองคณะสงฆ์ภาค 15 ตามแนวคิดการบริหารจัดการคณะสงฆ์ 4 ด้าน พบว่า

1.1 ด้านการปกครองผลการศึกษาพบว่า (1) คณะสงฆ์ภาค 15 ควรจัดให้มีการศึกษาอบรมพระสังฆาธิการให้เข้าใจในพระธรรมวินัยอย่างลึกซึ้งและถ่องแท้เพื่อนำไปสู่การประพฤติปฏิบัติที่ถูกต้องอย่างเคร่งครัด (2) คณะสงฆ์ภาค 15 ควรกำกับและควบคุมและติดตามดูแล

ให้พระสังฆาธิการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามนโยบายที่ได้กำหนดไว้ (3) คณะสงฆ์ภาค 15 ควรปรับปรุงโครงสร้างการปกครองให้มีความทันสมัยและสอดคล้องกับสภาพการณ์ปัจจุบันในการเอื้ออำนวยให้การบริหารจัดการทำได้ง่ายและมีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น (4) คณะสงฆ์ภาค 15 ควรจัดอบรมให้ความรู้ในด้านการบริหารจัดการและการปกครองแก่พระสังฆาธิการอยู่เป็นประจำ (5) คณะสงฆ์ภาค 15 ควรกระจายอำนาจในการติดตาม ตรวจสอบ ไปตามลำดับชั้นเพื่อให้สามารถดูแลได้อย่างทั่วถึงและ (6) คณะสงฆ์ภาค 15 ควรมีการกำหนดระเบียบและวิธีปฏิบัติในการบริหารจัดการ และบทลงโทษที่ชัดเจนตามหลักคุณธรรม ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของนักวิชาการที่ได้จากการศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ พระราชวัช จารุมโม (ศรีสุข) (2553, หน้า 35-36) ได้กล่าวเกี่ยวกับการปกครองไว้ว่า (1) พระสงฆ์ควรศึกษาหลักธรรมให้ถ่องแท้ทั้งปริยัติและปฏิบัติเพื่อให้พร้อมที่จะปฏิบัติภารกิจทั้ง 6 ด้านของคณะสงฆ์ (2) พระสงฆ์ควรพัฒนาตนให้รอบรู้ทั้งทางโลกและทางธรรมเพื่อรู้เท่าทันต่อความเปลี่ยนแปลงของสังคมอันจะส่งผลต่อศักยภาพในการอบรมพัฒนาจิตการเผยแผ่ ศาสนธรรมแก่ศาสนิกชนเช่น ด้านการบริหารด้านกฎหมายกฎระเบียบของสงฆ์ เป็นต้น (3) ระบบการศึกษาของคณะสงฆ์ควรปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะกับยุคสมัยแต่คงไว้ซึ่งหลักศาสนาธรรมและงานวิจัยของ โชติ บัณฑิตรัฐ (2555, บทคัดย่อ) ที่กล่าวว่า วิธีการพัฒนาการบริหารงานคณะสงฆ์ภาค 4 ควรมีการพัฒนาคนให้เก่งมีความรู้ความสามารถมีการพัฒนาสมรรถนะด้านการบริหารงานโดยอบรมให้พระสังฆาธิการเป็นผู้นำในการพัฒนาจิตใจจริยธรรมคุณธรรมและให้มีความรู้และทักษะในเรื่องการป้องกันไม่ให้พุทธศาสนิกชนเสื่อมศรัทธาในพระพุทธรศาสนา

1.2 ด้านศาสนศึกษา ผลการศึกษาพบว่า (1) คณะสงฆ์ภาค 15 ควรส่งเสริมให้พระสังฆาธิการได้มีโอกาสได้รับการศึกษาและ/หรืออบรมเพิ่มเติมให้มีความรู้และความสามารถในการด้านศาสนศึกษาและในด้านต่าง ๆ อย่างทั่วถึง เพื่อให้มีความรู้และความสามารถเพียงพอในการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามนโยบาย (2) คณะสงฆ์ภาค 15 ควรมีกฎเกณฑ์ ระเบียบ และวิธีปฏิบัติในด้านศาสนศึกษาให้ชัดเจนในการกำหนดเป็นคุณสมบัติของ

พระสังฆาธิการและ (3) คณะสงฆ์ภาค 15 ควรให้การสนับสนุนงบประมาณในด้านศาสนศึกษาอย่างเพียงพอและเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของนักวิชาการที่ได้จากการศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ พระครูปลัดอาทิตยอรรถเวที (ทองดี) (2546, หน้า 77) ได้กล่าวว่า การศึกษาเล่าเรียนพระธรรมวินัยของบรรพชิตและคฤหัสถ์หรือการศึกษาเล่าเรียนพระปริยัติธรรมซึ่งเป็นหนึ่งในสี่ธรรม 2 ประการของบรรพชิตและคฤหัสถ์ในปัจจุบันจัดการศึกษาของสงฆ์เป็น 2 ส่วนคือการศึกษามหาปริยัติธรรมแผนกธรรมบาลีและการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกสามัญการศึกษาตามหลักพุทธศาสนาหมายถึงกระบวนการเรียนรู้เพื่อสร้างความรู้ระดับต่าง ๆ ให้เกิดขึ้นรู้สังขารเมื่อรู้แล้วจะได้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีและสร้างสรรค์ในตัวเองในคนอื่นและสังคมการศึกษาในทางพระพุทธศาสนานั้นเป็นการศึกษาพระปริยัติธรรมและการศึกษาอื่น ๆ อันสมควรแก่สมณะการบวชเรียนคือการศึกษาดูการบรรพชาเป็นสามเณรอุปสมบทเป็นพระภิกษุเพื่อศึกษาและปฏิบัติตามพระธรรมวินัยของพระพุทธเจ้าเนื้อหาของการศึกษาของพระภิกษุสามเณรก็คือพระพุทธศาสนานั้นเอง และ พระมหาศักดิ์พิชิตฐานสิริโธ (ชัยดี) (2549, หน้า 39-41) ได้กล่าวว่า การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาระดับมัธยมและระดับอุดมศึกษา (มหาวิทยาลัยสงฆ์) ศึกษาเพื่อให้สอดคล้องกลมกลืนกับวิถีชีวิตจริงทั้งทางโลกและทางธรรมผสมผสานกันไปและเพื่ออนุวัตน์ไปตามการเปลี่ยนแปลงของโลกแต่วิชาการศึกษาพระพุทธศาสนายังเป็นแกนหลักในการศึกษาถือเป็นการศึกษาสมัยใหม่ที่ผสมผสานทั้งทางด้านศาสนาและวิชาสามัญศึกษาเข้าด้วยกันการศึกษาพระพุทธศาสนาทั้งในส่วนคันถธุระและวิปัสสนาธุระจึงถือว่าเป็นหน้าที่โดยตรงหรือหน้าที่หลักของพระสงฆ์เป็นการศึกษาเล่าเรียนเพื่อปฏิบัติตามคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าเพื่อพัฒนาชีวิตโดยดำเนินตามองค์ประกอบของการศึกษาพระพุทธศาสนาที่สำคัญ 3 ประการคือ (1) ปริยัติได้แก่การศึกษาเล่าเรียนพระธรรมวินัยนับเป็นองค์ประกอบสำคัญโดยความเป็นพื้นฐานของการปฏิบัติและการศึกษาเล่าเรียนปริยัติธรรมนั้นเป็นการศึกษาภาคทฤษฎีคือการศึกษาระบบวินัยให้มีความรู้พื้นฐานอย่างแจ่มแจ้งเพื่อให้เกิดความกระจ่างแจ้งว่าคำสั่งสอนของพระพุทธองค์ที่จัดเป็นธรรมบพนั้นบพนี้ว่าด้วยเรื่องอะไร

ถ้าผู้เรียนจะน้อมเอาธรรมคำสั่งสอนมาปฏิบัติเพื่อเป็นแนวทางหรือแสงประทีปแห่งชีวิตจะอย่างไรและเมื่อปฏิบัติตามแล้วจะได้ผลอย่างไรเรียกว่าปริยัติ (2) ปฏิบัติได้แก่การน้อมนำเอาหลักธรรมคำสั่งสอนที่ได้เรียนรู้ในทางภาคทฤษฎีนั้นมาสู่ภาคปฏิบัติคือนำมาประพฤติปฏิบัติจริงๆ เพื่อเป็นการอบรมกายวาจาและใจกล่าวอีกในหนึ่งก็คือนำเอาหลักธรรมที่เรียนรู้แล้วนั้นเป็นแนวทางหรือปทัฏฐานแห่งชีวิตให้เหมาะสมกับฐานของตนเรียกว่าปฏิบัติ (3) ปฏิเวธได้แก่ผลของการปฏิบัติธรรมนั้นเช่นพระพุทธเจ้า พระปัจเจกพุทธเจ้า พระอรหันต์สาวก พระอรหันต์สาวิกา และพระอริยบุคคลเป็นต้นผู้ได้รับผลแห่งการปฏิบัติซึ่งทำให้ยกฐานะจากปุถุชนธรรมดาขึ้นมาเป็นพระอริยบุคคล การบรรลุดุธรรมขั้นนั้น ๆ ตามภูมิธรรมที่ตนปฏิบัตินั้นไม่มีใครมายกย่องหรือแต่งตั้งให้แต่การยกฐานะดังกล่าวเป็นโดยอัตโนมัติหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือฐานะหรือตำแหน่งแห่งพระอริยเจ้านั้นไม่มีการแต่งตั้งให้จะรู้ได้ด้วยตนเองคือ เป็นปัจจัยตั้ง เวทิตัพโพวิญญูหิ เรียกว่า ปฏิเวธ

1.3 ด้านการเผยแผ่ศาสนา ผลการศึกษาพบว่า

(1) คณะสงฆ์ภาค 15 ควรส่งเสริมให้พระสงฆ์ในภาค 15 ได้มีโอกาสได้รับการศึกษาและ/หรืออบรมเพิ่มเติมให้มีความรู้และความสามารถในการเผยแผ่ศาสนา รวมทั้งกำหนดให้เป็นภารกิจที่สำคัญที่ต้องปฏิบัติ (2) คณะสงฆ์ภาค 15 ควรให้การสนับสนุนงบประมาณในการเผยแผ่ศาสนาอย่างเพียงพอและเหมาะสม (3) คณะสงฆ์ภาค 15 ควรจัดให้มีการศึกษาและ/หรืออบรมให้มีความเข้าใจในหลักการที่เป็นไปตามทิศทางเดียวกัน (4) ภาครัฐโดยเฉพาะอย่างยิ่งกรมการศาสนาและสำนักพระพุทธศาสนาควรให้การสนับสนุนและส่งเสริมในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั้งในด้านบุคลากร วัสดุอุปกรณ์ และงบประมาณ และ (5) คณะสงฆ์ภาค 15 ควรส่งเสริมให้วัดมีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและมีการสนับสนุนให้วัดได้มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในทุกช่องทาง ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของนักวิชาการที่ได้จากการศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ พระยยุทธนาธรรมนิยธมโม (แก้วกันหา) (2547, หน้า 115) กล่าวว่า การเผยแผ่พระพุทธศาสนาคือการทำให้หลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าแพร่หลายออกไปทำให้มี

ผู้เคารพเลื่อมใสในพระรัตนตรัยน้อมนำเอาหลักธรรม คำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าไปปฏิบัติเพื่อก่อให้เกิดการศึกษาและการพัฒนาตนเองไปในทางที่ถูกต้องและเหมาะสม เป็นหน้าที่ของพุทธบริษัททุกฝ่ายที่จะต้องดำเนินการ ร่วมกันให้งานสำเร็จลุล่วงไปด้วยดีโดยเฉพาะพระภิกษุสงฆ์ ที่มีหน้าที่ในการศึกษาและปฏิบัติตามหลักธรรมคำสั่งสอน จะต้องตระหนักในภาระหน้าที่เหล่านี้อย่างแท้จริงในส่วน งานการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามแนวกิจการบริหาร จัดการคณะสงฆ์ฉบับ พ.ศ. 2484 ที่กำหนดหน้าที่ของ เจ้าคณะพระสังฆาธิการและพระสงฆ์เกี่ยวกับการเผยแผ่ไว้ คือ (1) อบรมภิกษุสามเณรให้มีสมณสัญญาและอบรม ในเรื่องจรรยา มารยาทตลอดถึงการปฏิบัติอันเกี่ยวกับพิธี หรือแบบอย่างต่าง ๆ (2) อบรมการทำวัตรสวดมนต์ให้ เป็นไปโดยมีระเบียบเรียบร้อย (3) หาอุบายวิธีให้ได้ยินได้ฟัง โอวาทคำสั่งสอนหรือคำแนะนำที่เป็นประโยชน์ (4) แนะนำ สั่งสอนอบรมประชาชนให้เข้าใจในศาสนพิธีและการปฏิบัติ (5) เทศนาสั่งสอนประชาชนให้ตั้งอยู่ในศีลธรรมและ ให้ได้ยินได้ฟังเรื่องเกี่ยวกับพระศาสนาโดยถูกต้อง (6) หาอุบายวิธีสกัดกั้นสังฆกรรมปฏิรูปมิให้เกิดขึ้นหรือบำบัด ที่เกิดขึ้นให้หมดไปโดยชอบ (7) ขวนขวายเพื่อให้ศิษย์วัด มีความรู้ในเรื่องพระศาสนาและอบรมในทางศีลธรรม มีการไหว้พระสวดมนต์เป็นต้น และ (8) ขวนขวายจัดตั้ง ห้องสมุดเพื่อประโยชน์แก่การศึกษาธรรมบาลีหรือเพื่อ ประโยชน์แก่ประชาชนหรือขวนขวายจัดหาหนังสือเกี่ยวกับ ความรู้ทั่วไปบ้างเกี่ยวกับการไหว้พระสวดมนต์บ้างเกี่ยวกับ ศีลธรรมบ้างที่เกี่ยวกับประวัติพระบ้างเพื่อให้ผู้รักาศิล ্পิธรรมตามวัดต่าง ๆ ได้ท่องได้อ่านตามสมควรแก่สถานที่ และโอกาสและพระพิพิธธรรมสุนทร (สุนทร ญาณสุนทร) (2547, หน้า 41) ได้ให้ความหมายของการเผยแผ่ว่า เป็นการ สื่อสารเพื่อการพัฒนาบุคคลทางด้านจิตใจให้มีความเคารพ เลื่อมใสยำเกรง ในพระรัตนตรัยน้อมนำเอาหลักธรรมใน พระพุทธศาสนาไปประพฤติปฏิบัติ เพื่อให้เกิดประโยชน์ แก่ผู้ปฏิบัติตามสมควรแห่งการปฏิบัตินั้นเพราะพระพุทธ- ศาสนาเป็นศาสนาที่ มุ่งเพื่อประโยชน์สุขแก่ชาวโลก เป็นศาสนาแห่งสันติภาพของโลกและสันติภาพแห่งโลก สากล สมดังพระดำริที่จะส่ง พระอรหันต์สาวก 60 รูป ออกไปเผยแผ่พุทธธรรมให้ชาวโลกได้รับรู้ จึงได้ตรัสกับ ภิกษุทั้งหลายว่า “จรตภิกขเวจกริกพหูชนหิตายพหูชนสุขาย โลกานุกมปาย อุตถาย หิตาย สุขาย เทวมนุสฺसान แปลว่า

ภิกษุทั้งหลายพวกเธอจงเที่ยวไปเพื่อประโยชน์และความสุข แก่ชนหมู่มากเพื่ออนุเคราะห์โลกเพื่อประโยชน์เกื้อกูลและ ความสุขแก่เหล่าทายาทและมนุษย์และให้เกิดประโยชน์ สูงสุดตามที่พระองค์ทรงประสงค์ว่า 3 ประการ คือ (1) ติฏฐธรรมิกัตถะ คือ ประโยชน์ปัจจุบันประโยชน์โลกนี้ ประโยชน์ขึ้นต้น (2) สัมปรายิกัตถะ คือ ประโยชน์เบื้องหน้า หรือในภพหน้าประโยชน์สูงขึ้นและ (3) ปรมัตถะ คือ ประโยชน์สูงสุดจุดหมายสูงสุด คือ พระนิพพาน

1.4 ด้านสาธารณสงเคราะห์ ผลการศึกษา พบว่า (1) คณะสงฆ์ภาค 15 ควรกำหนดเป็นนโยบายที่สำคัญ ในการให้วัดถือปฏิบัติด้านการสงเคราะห์ให้กับผู้ประสบ ปัญหในด้านต่าง ๆ อย่างชัดเจน (2) คณะสงฆ์ภาค 15 ควร สนับสนุนให้วัดในเขตปกครองสนับสนุนและช่วยเหลือ ซึ่งกันและกันในการดำเนินงานด้านสาธารณสงเคราะห์ (3) คณะสงฆ์ภาค 15 ควรให้การสนับสนุนงบประมาณ ในด้านการเผยแผ่ศาสนาอย่างเพียงพอและเหมาะสม (4) คณะสงฆ์ภาค 15 ควรสนับสนุนให้วัดในเขตปกครอง สนับสนุนและช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการดำเนินงาน ด้านสาธารณสงเคราะห์ตามขีดความสามารถในด้าน ประสิทธิภาพและงบประมาณของแต่ละวัดและ (5) คณะสงฆ์ภาค 15 ควรมีนโยบายที่ชัดเจนในการมุ่งเน้น ด้านสาธารณสงเคราะห์โดยไม่มุ่งเน้นด้านการรับบริจาค เพื่อให้วัดเป็นที่พึ่งของคนได้ทุกระดับ ซึ่งสอดคล้องกับ ความเห็นของนักวิชาการที่ได้จากการศึกษาจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ พระธรรมปริยัติเวที (สุเทพ พุสฺสธมฺโม) (2548, หน้า 25) ได้กล่าวถึงการบริหารวัด ด้านการสาธารณสงเคราะห์ไว้ว่า เป็นงานในส่วนไม่ว่า จะเป็นการก่อสร้างถนนทำสะพาน ศาลาพักผ่อนงานนี้จะมี อ.บ.ค. เข้ามาทำหน้าที่ ส่วนที่คณะสงฆ์จะช่วยสังคมได้เช่น การช่วยเหลือผู้ยากไร้เพราะถูกไฟไหม้บ้าน การจัดหน่วย บรรเทาสาธารณภัยหรือการจัดการให้ฟรีในพิธีงานศพ ไม่เก็บค่าน้ำ ค่าไฟไม่เก็บค่าเจ้าหน้าที่ หากเขามีศรัทธา ก็จะทำบุญ ส่วนนี้จะช่วยบรรเทาทุกข์ให้กับชาวบ้านที่เป็น พุทธศาสนิกชนได้ ตลอดทั้งให้การช่วยเหลือสังคมทั้ง ภายในวัดและนอกวัด ภายในวัดเช่น อำนวยความสะดวก แก่ผู้มาทำบุญที่วัดให้เหมาะสมและวัดต้องสะอาด สะดวก สบาย ภายนอกวัดเช่น สงเคราะห์ช่วยเหลือชาวบ้านที่มี ความทุกข์ทรมานที่จะทำได้อย่างดูดยและพระธวัชชัยจารุมโม

(ศรีสุข) (2553 หน้า 35-36) ได้กล่าวเกี่ยวกับการสาธารณสุขเกราะให้ไว้ว่า วัดควรเป็นศูนย์กลางสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนเป็นศูนย์กลางที่สร้างคุณธรรมจริยธรรมและสามัคคีธรรมในท้องถิ่นเป็นศูนย์กลางที่สามารถชี้นำทิศทางการพัฒนาชุมชนในทางที่ชอบที่ควรรวมทั้งปลูกจิตสำนึกให้ประชาชนเข้าใจศาสนาธรรมและนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

โดยผลการศึกษาทั้งหมดสอดคล้องกับความคิดเห็นของข้อสรุปของการสนทนากลุ่มเฉพาะที่ว่า พระสังฆาธิการควรตั้งอยู่ในพระธรรมวินัยตามแนวคิดการบริหารจัดการคณะสงฆ์อย่างเคร่งครัด

2. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยสนับสนุนที่ทำให้แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการเพื่อส่งเสริมการปกครองคณะสงฆ์ภาค 15 ตามแนวคิดการบริหารจัดการคณะสงฆ์ประสบผลสำเร็จพบว่าปัจจัยสนับสนุนแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการเพื่อส่งเสริมการปกครองคณะสงฆ์ภาค 15 ตามแนวคิดการบริหารจัดการคณะสงฆ์ให้ประสบผลสำเร็จ ประกอบด้วย

2.1 ปัจจัยภายใน ได้แก่ (1) การที่พระสังฆาธิการเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ เป็นผู้นำที่ดีและมีความรู้ในพระธรรมวินัยอย่างลึกซึ้งและถูกต้อง รวมถึงมีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการตามแนวคิดการบริหารจัดการคณะสงฆ์ 4 ด้านเป็นอย่างดี และมีประสิทธิภาพ (2) การที่พระสงฆ์ในสังกัดของพระสังฆาธิการมีความรู้ในพระธรรมวินัยและมีคุณธรรมในการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามลักษณะการปกครองภายใต้พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2535

2.2 ปัจจัยภายนอก ได้แก่ (1) การที่หน่วยงานของรัฐให้การสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมทางด้านการศาสนาในทุกกิจกรรม การดำเนินงานทั้งในด้านการสนับสนุนการพัฒนาความรู้ความสามารถและการให้ความสนับสนุนในด้านงบประมาณของกิจกรรมการดำเนินงาน (2) การที่พุทธศาสนิกชนทุกหมู่เหล่าให้ความสนใจและสนับสนุนกิจกรรมการดำเนินงานของวัดในทุก ๆ ด้านเพื่อกิจการทางพุทธศาสนา โดยยึดพระธรรมเป็นหลักในการครองตน ครองเรือน และการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจการของชุมชนและสังคม

ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของข้อสรุปของการสนทนากลุ่มเฉพาะที่เห็นว่าปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกเหล่านี้จะส่งผลให้การพัฒนาการบริหารจัดการเพื่อส่งเสริมการปกครองคณะสงฆ์ภาค 15 ตามแนวคิดการบริหารจัดการคณะสงฆ์ประสบผลสำเร็จได้

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งนี้

1. ด้านการปกครองที่สำคัญคือ (1) คณะสงฆ์ภาค 15 ควรจัดให้มีการศึกษาอบรมพระสังฆาธิการให้เข้าใจในพระธรรมวินัยอย่างลึกซึ้งและถ่องแท้ เพื่อนำไปสู่การประพฤติปฏิบัติที่ถูกต้องอย่างเคร่งครัด (2) คณะสงฆ์ภาค 15 ควรกำกับและควบคุมและติดตามดูแลให้พระสังฆาธิการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามนโยบายที่ได้กำหนดไว้ (3) คณะสงฆ์ภาค 15 ควรปรับปรุงโครงสร้างการปกครองให้มีความทันสมัยและสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันในการเอื้ออำนวยให้การบริหารจัดการทำได้ง่ายและมีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น (4) คณะสงฆ์ภาค 15 ควรจัดอบรมให้ความรู้ในด้านการบริหารจัดการและการปกครองแก่พระสังฆาธิการอยู่เป็นประจำ (5) คณะสงฆ์ภาค 15 ควรกระจายอำนาจในการติดตาม ตรวจสอบไปตามลำดับชั้นเพื่อให้สามารถดูแลได้อย่างทั่วถึงและ (6) คณะสงฆ์ภาค 15 ควรมีการกำหนดระเบียบและวิธีปฏิบัติในการบริหารจัดการ และบทลงโทษที่ชัดเจนตามหลักคุณธรรม

2. ด้านศาสนศึกษาที่สำคัญคือ (1) คณะสงฆ์ภาค 15 ควรส่งเสริมให้พระสังฆาธิการได้มีโอกาสได้รับการศึกษาและ/หรืออบรมเพิ่มเติมให้มีความรู้และความสามารถในด้านศาสนศึกษาและในด้านต่าง ๆ อย่างทั่วถึงเพื่อให้มีความรู้และความสามารถเพียงพอในการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามนโยบาย (2) คณะสงฆ์ภาค 15 ควรมีกฎเกณฑ์ ระเบียบ และวิธีปฏิบัติในด้านศาสนศึกษาให้ชัดเจนในการกำหนดเป็นคุณสมบัติของพระสังฆาธิการ และ (3) คณะสงฆ์ภาค 15 ควรให้การสนับสนุนงบประมาณในด้านศาสนศึกษาอย่างเพียงพอและเหมาะสม

3. ด้านการเผยแผ่ศาสนาที่สำคัญคือ (1) คณะสงฆ์ภาค 15 ควรส่งเสริมให้พระสงฆ์ในภาค 15 ได้มีโอกาสได้รับการศึกษาและ/หรืออบรมเพิ่มเติมให้มีความรู้และความสามารถในการเผยแผ่ศาสนา รวมทั้งกำหนดให้เป็น

ภารกิจที่สำคัญที่ต้องปฏิบัติ(2)คณะสงฆ์ภาค 15 ควรให้การสนับสนุนงบประมาณในด้านการเผยแผ่ศาสนาอย่างเพียงพอและเหมาะสม (3) คณะสงฆ์ภาค 15 ควรจัดให้มีการศึกษาและ/หรืออบรมให้มีความเข้าใจในหลักการที่เป็นไปตามทิศทางเดียวกัน (4) ภาครัฐโดยเฉพาะอย่างยิ่งกรมการศาสนาและสำนักพระพุทธศาสนาควรให้การสนับสนุนและส่งเสริมในด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั้งในด้านบุคลากร วัสดุอุปกรณ์ และงบประมาณและ (5) คณะสงฆ์ภาค 15 ควรส่งเสริมให้วัดมีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและมีการสนับสนุนให้วัดได้มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในทุกช่องทาง

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยแนวการบริหารจัดการเพื่อส่งเสริมการปกครองคณะสงฆ์ภาค 15 ตามแนวคิดการบริหารจัดการคณะสงฆ์ควรมีการวิจัยการนำแนวการบริหารจัดการเพื่อส่งเสริมการปกครองคณะสงฆ์ภาค 15 ตามแนวคิดการบริหารจัดการคณะสงฆ์ไปทดลองใช้และทำการประเมินรูปแบบในการนำไปสู่การปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

2. การวิจัยแนวทางการบริหารจัดการเพื่อส่งเสริมการปกครองคณะสงฆ์ภาค 15 ตามแนวคิดการบริหารจัดการคณะสงฆ์ควรมีการวิจัยต่อเนื่องโดยการวิจัยจำแนกแต่ละองค์ประกอบในกระบวนการหลักของแนวการ

บริหารจัดการเพื่อส่งเสริมการปกครองคณะสงฆ์ภาค 15 ตามแนวคิดการบริหารจัดการคณะสงฆ์ต่อไป

3. การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเกี่ยวกับแนวการบริหารจัดการเพื่อส่งเสริมการปกครองคณะสงฆ์ภาค 15 ตามแนวคิดการบริหารจัดการคณะสงฆ์การศึกษาในครั้งนี้ต่อไปจึงควรที่จะทำการศึกษาให้เจาะประเด็นลงไปถึงองค์การปกครองคณะสงฆ์ในระดับจังหวัดเพื่อให้เห็นแนวทางการปกครองคณะสงฆ์ของภาค 15 ในระดับจังหวัดตามสภาพความเป็นจริงเพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการปกครองคณะสงฆ์ภาค 15 ตามแนวคิดการบริหารจัดการคณะสงฆ์ในระดับจังหวัดต่อไป

4. การวิจัยแนวการบริหารจัดการเพื่อส่งเสริมการปกครองคณะสงฆ์ภาค 15 ตามแนวคิดการบริหารจัดการคณะสงฆ์ควรมีการวิจัยเรื่องตัวชี้วัดความสำเร็จของแนวการบริหารจัดการเพื่อส่งเสริมการปกครองคณะสงฆ์ภาค 15 ตามแนวคิดการบริหารจัดการคณะสงฆ์ในการทดลองใช้แนวการบริหารจัดการเพื่อส่งเสริมการปกครองคณะสงฆ์ภาค 15 ตามแนวคิดการบริหารจัดการคณะสงฆ์ที่ได้จากผลการวิจัยเพื่อสร้างเป็นมาตรฐาน

5. การวิจัยแนวทางการบริหารจัดการเพื่อส่งเสริมการปกครองคณะสงฆ์ภาค 15 ตามแนวคิดการบริหารจัดการคณะสงฆ์ ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับพระราชบัญญัติคณะสงฆ์กับพระธรรมวินัยว่ามีความสอดคล้องกันหรือไม่เพื่อเป็นบรรทัดฐานของการนำมาปฏิบัติได้อย่างเหมาะสมในอนาคตของพระสงฆ์

References

- Pharkrupaludkittiwat (Kachapunyatalo). (2011). *Management of Buddhist monks at Wat Bang Len district, Nakhon Pathom province*. Master of Arts Thesis, Mahachulalongkornrajavidyalaya University. (in Thai)
- Pharkrupalud Arttitartavatee (Songdee). (2003). *Study concept and method of administration of Phrathep Sophon: A case study of Buddhist Monks Region 2*. Master of Arts Thesis, Mahachulalongkornrajavidyalaya University. (in Thai)
- Pharmahasakpichit Tansittito (Chaidee). (2006). *A study of roles in propagating buddhadhamma of Phrawisutthathipbordee (Weera Phatthajaree)*. Master of Arts Thesis, Mahachulalongkornrajavidyalaya University. (in Thai)
- Pharmahasurasak Surasakko. (2006). *The Sangha administration of Wat Khae Nok, Mueang district, Nontaburi province*. Bangkok: Mahachulalongkornrajavidyalaya University. (in Thai)
- Pharpipittamsuntorn (Suntorn Yarnsuntalo). (2004). *Look at others and yourself*. Bangkok: Liang Qiang. (in Thai)
- Phartawatchajarutamo (srisuk). (2010). *Performance management of Sangha: A case study Nong Saeng district, Saraburi province*. Master of Public Administration Thesis, Mahachulalongkornrajavidyalaya University. (in Thai)
- Pharyutanalommaneetamo (Kaewkunha). (2004). *The analytical study of organizations in the modern era*. Doctor of Philosophy Thesis. Mahachulalongkornrajavidyalaya University. (in Thai)
- Sanprasert, K. (2006). *Document of Sangha act*. Bangkok: Office of National Buddhism. (in Thai)
- Santhong, V. (2014). *The achievement in management of Thai Sangha of the National Office of Buddhism*. Doctor of Public Administration Thesis, Valaya Alongkorn Rajabhat University. (in Thai)
- Wongchaisuwan, T.(1997). *Management for manager*. Bangkok: Thummasat University. (in Thai)

